

25

Ціна 2 марки

Малі друзі

✳ ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ ✳

Число 7

АВГІСБУРГ

Рік 1947

Олена Вітик-Войтович:

diasporiana.org.ua

Св. Миколай

Наші гості

Сипле, сипле сніжок, вистеляє шлях,
Ідуть, ідуть любі гості в табір на санках.

Перший любий наш гість — то Різдво Святе,
Не питає, що снігами курява мете.

І ялинку внесе і засвітить свічки,
Щоб з Ісусом утішались браві діточки.

Другий любий наш гість — то це ж Новий Рік,
Підуть діти засівати, як було торік:

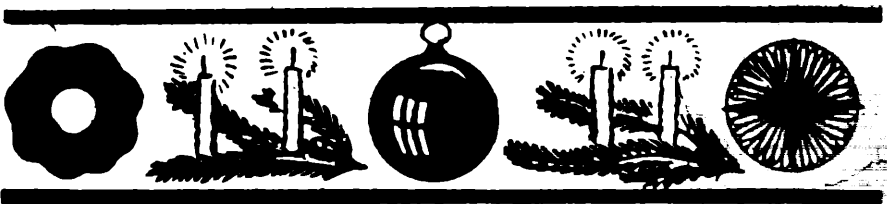
„Сійся, сійся, родись, жито, наче гай,
А усім вам в цій кімнаті, Боже, щастя дай”.

Третій любий наш гість — Хрищення Христа,
Хрестиками із соломки шибка процвіта.

Ой, Мороз, синій ніс, біла борода,
Ходить, ходить попід вікна мила Коляда.

Заспіваєм гуртом пісню про Христа
І згадаєм рідну хатку, що стоїть пуста.

Р. Завадович

Надворі нічка зимова:
Стоять без руху дерева,
Ставок заснув під срібним
льодом,
Німує млин старий за бродом,
І грузнуть у снігу хатки.

Блистять шибки
І дивляться, мов сонні очі,
В обличчя зимової ночі,
Що дише холодом на світ.

За мостом нарізно стоїть
Маленька хатка під горою.
Щовечір, пізньою порою
В тій хатці свічечка горить.
Двійко дітей, русяві внуки,
Побожно склавши білі руки,
Стоять навколішках. До них

Із почорнілих рам курних
Всміхається святий Микола.
Бабуся повагом, спровола
Проказує молитву їм
За всіх, за все — за рідний дім,
За тих, що проживають в нім,
За тих, що вбогі і недужі,
За тих, що в голоді і в стужі,
За тих, що в полі на морозі
Тепер вночі в дорозі...

А як скінчить, тоді в маляток
Ще власний є додаток:
— За сірих бідних зайченят,
Що в полі під межею сплять,
За щебетливих тих пташок,
Що їх притрушує сніжок,
За тихі сарни, що в відлигу
Траву випорпують з-під снігу...

☆

У селах,
В містах шумливих і веселих
І по відлюдних хуторах
Не може спати дівтора.
Вона хвилюється украй:
В цю ніч, — говорять, — Миколай,
Дитячий друг, угодник Божий,
В багатих снях, по морозі
Везе гостинці дівторі.

Горять зірки, мов ліктарі,
На обрії вляглися хмари.
Летять залубні, повні дарів,
Несуться коні, як орли.
Ось зринули вони з імлі,
Минули яр, і повз узлісся
Весь почет з посвистом понісся.

Сковзнувсь полями у розгоні,
І край села небесні коні
У сніг сипкий зарили ноги
І стали... „Збився хтось з дороги”
Бабуся матері сказала,
А мати хустку зав'язала,
Щоб зараз вийти до воріт.
„Вони ідуть до нас, дивіть!
Старий дідусь у пишних шатах,
А з ним у білому дівчата...” —
Гукнули діти від вікон...
А далі все було... як сон.

☆

„Чи чуєш, як по оболоні
Дзвінки все тихше, тихше
дзвонять?” —

Запитує сестричку брат, —
„То це ж дзвіночки ангелят!
Це Миколай, дідусь святий,
Роздавши дари між дітей,
Вертається в небесний двір
Туди... високо... вище зір...”

Поснули братчик і сестричка,
Та щастям ще сіяють личка,

І сонні пальчики дітей
Гостинці тиснуть до грудей.

Ще раз дзень-дзень,
Ще раз дзінь-дзінь,
І все покрила далечінь.

Р. Завадович

РІЗДВЯНЕ ЯБЛУЧКО

Котилося яблучко червоненьке
Та й упало Галочці до кишеньки.
А Галочка яблучка та й не їла,
Між полову в скриньочку
положила.

„Лежи, лежи, яблучко, мов
дитинка,
Поки прийде в гостеньки тут
ялинка”.

Як завие віхола вколо хати,
Буде Різдво Галочка зустрічати.
Прибере ялиночку свічками
Та й повісить яблучко між
зірками.

Величать Ісусика будуть діти,
Буде з гілки яблучко золотіти.

Роляник

ЗИМОВИЙ САД

У саду, у саду
Грає вітер на дуду
Ще й у свищик свище
Лютий морозище!

У холодному саду
Я сьогодні не знайду
Ані комашинки,
Ані комаринки.

Всі комахи — у землі,
Під корою на гіллі,
Полягали спати,
Зиму переждати.

Хай собі у саду
Грає вітер на дуду,
Хай у свищик свище
Лютий морозище!

Леонід Полтава

ОПІКУН ДІТЕЙ

Давно-давно, 1600 років тому, жив у місті Мирах, у Малій Азії, молодий хлопець Миколай.

Батьки його рано померли і по них залишилася багата спадщина. Миколай мав дуже добре серце і вирішив усе своє майно роздати бідним. Та тільки ж, як це зробити? Не ставало йому сміливости іти між людей і давати їм милостиню.

Через свою несміливість чувся Миколай дуже нещасливий. Він так турбувався, що й спати не міг. І часто у безсонні ночі виходив на плоский дах свого дому і бачив звідтіля малі нужденні ліп'янки. Перед ліп'янками спали їх убогі жителі. За дня ліп'янки розжарювалися від гарячого сонця і душно було спати в них. Люди лежали прямо на землі, в лахміттях, що дерлися під час важкої праці в недалеких копальнях мармуру. Лежали тут і дрібні бідні діти, що ніколи ще не зазнали радості в житті.

І стискалося серце Миколая на вид людського горя: як помогти таким нещасним малим дітям?

І вирішив: найближчої ночі набрав повний міх усякої їжі, м'яса, хліба, паляниць з медом, дактилів, фіг, одежі і грошей, — непомітно для служби вибрався з дому і тихцем поклав мішок біля порога найближчої ліп'янки, де спали діти

Ранком бачив Миколай з даху, як зрадів бідні діти тим міхом!

Другої ночі знову вибрався Миколай з повним міхом і знову поклав його біля дітей. Такі мандрівки повторяв уже щонаочі.

У місті про ніщо інше і не говорили, ~~а~~ тільки про незнайомого добродія. Діти не раз бачили крізь сон постать у темнім плащі, що клала мішок, але постать скоро зникала.

А старий, вірний слуга Миколая затривожився, коли побачив, що в коморах щораз менше припасів. „Напевне хтось краде”, — подумав. „Треба зловити злодія!”

Став сторожити і одної ночі побачив чоловіка в плащі і в каптурі, як з мішком на плечах перелазив через браму на вулицю.

Зчинив галас, збіглися слуги і кинулися в погоню. Від галасу побудилися і люди на вулицях, побудилися і діти і всі стали доганяти чоловіка в плащі.

І ось перші діти назогнали його і...

— Це не злодій! Це наш опікун! Наш добродій! — вахринали діти, бо пізнали свого діда, і плащ його і мішок зовнішній добра.

Зупинилися люди, здивовані й здивовані.

— Це ж Миколай! Багатий Миколай! Це він той добрий дух, що нам дарунки приносив, від голуду дітей наших рятував!

Минули роки. Миколай став священником, а далі й єпископом у Мирах. Всі шанували й любили його за доброту велику й за мудрість.

А про дитя він і далі не забував. Як тільки довідався, що якась дитина в біді, зараз ішов до неї з потіхою й дарунками.

А коли помер, душа його станула перед Господнім престолом. І спитав Господь:

— Чого бажаєш тій Миколаю, в нагороду за добре своє життя на землі?

— Нічого не бажаю, — відповів Миколай, — тільки дозволь мені, Боже, сходити час від часу з неба на землю і відвідувати дітей.

Всміхнувся ласкаво Господь і сказав:

— Знав я, яке буде твоє прохання. Щороку в день своїх іменин зможеш зйти на землю.

І від цього часу, кожного року, в день 19 грудня сходить на землю святий Миколай (бо Церква святим його назвала), і розносить свої дарунки дітям.

Та тільки ж не сила святому Миколаєві відвідати за одну ніч всіх дітей, бо тільки Бог може бути всюди одночасно присутній.

Отож добрі люди, що люблять дітей і святого Миколая, часто допомагають йому в добрім ділі. І зовсім не гнівається святий угодник, але тішиться, коли хтось навіть і вбереться так, як він, і замість нього прийде до дітей з дарунками і добрим словом та наукою.

Радий він, щоб таких його заступників було якнайбільше між людьми і щоб якнайбільше діток могло радуватися дарунками в день його іменин.

Б. Данилович

МАЛЕНЬКА ГОСПОДИНЯ

Хто говорить, що Марія
Господарювать не вміє?

А чому ж вона щоранку
Із торбинкою на ганку,
А в торбиночці — зерно,
Крихти хліба і пшоно?
Як посипле ті зернини —
Поспітаєся пташини
На холодний, білий сніг,
До Марії, на поріг —
Та й поснідають зерна,
Пеобідають пшоно...

Хто говорить, що Марія
Господарювать не вміє?

Леонід Полтава

ОСЕЛ МУДРЕЦЬ

казка

I

Було на світі славне звіряче царство. В тому царстві був слашний цар Лев. А при тому славному царі був теж слашний мудрець Осел.

Коли хто питався звірів, чому вони вважають Осла за мудреця, то звірі відповідали:

— Бо в Осла найдовші вуха.

Звірі дуже поважали Осла і називали його:

— Наш філософ Осел! Наш наймудріший пан Осел!

Як хотіли похвалити кого, то казали:

— Він розумний, як Осел.

А дітей заохочували до науки такими словами:

— Вчися, дитино, вчися! Ослом будеш!

II

На дворі царя Лева був другий звір — Лис. Звірятко дрібне, вуха коротенькі. Тому вважали Лиса за дурного. До того ще Лис був лякливий. Хвоста ніколи не задирав угору, а завжди волюк по землі, як помелок. Ні гордості, ні пиhi в ньому не було.

І звірі, коли хотіли когось понизити, то казали:

— Дурний, як Лис!

Важко да Лиса на царському дворі тільки до дрібної роботи: побігти кудись, замести хвостом сліди за кимсь, винюхати щось. І досить було згадати про нього, як уже всі посміхалися.

Всі були переконані, що дурнішого звіра за Лиса на світі нема.

III

Якось цар Лев захворів, і лікарі приписали йому відживлятися тільки курятиною. Хто ж міг подбати про курятину для царя, як не розумний пан Осел? Тож покликав цар Осла до себе і каже йому:

— Мудрецю мій! Ти один можеш урятувати мені життя. Подбай, щоб я щодня мав курятину. За це дам тобі найсмачнішого сина.

Осел мовчки кивнув головою і пішов виконувати волю царя. Збудував курник і посадив у ньому багато курей. Коли все було готове, скликав на нараду найбільших звірячих вельмож: Коя, Вола, Ведмедя й Вовка.

— Достойні панове! — звернувся до них Осел. — У нашому царстві багатьом звірам смакує курятина. Порадьте, як охоро-

нити царських курей від злодіїв, кому доручити варту біля курника?

— Мені доручить! — несподівано озвався Лис, який непомітно втиснувся в залю.

— Такому дурному, як ти? — усміхнувся мудрець Осел. — Тобі першого дня покрали б усіх курей!

— А я ще додаю, — озвався Віл, — що одного разу я бачив на його морді курячий пух. Я певен, що він перший поїв би царських курей.

Лис склав благально лапки:

— Поміляєтеся, шановний пане Воле! Я маю тітку Курку. Ми зустрілися з нею після довгої розлуки, і я так гаряче поцілувався з нею, аж кілька пір'їнок прилипло мені до морди. Хіба ж я міг би з'їсти рідну тітку?

— Може й правду кажеш, — сказав Осел, — але вартувати курей таки не будеш.

— То хоч прийміть мою пораду: призначте вартувати курей пана Зайця. Звірятко розумне, має такі самі довгі вуха, як ви, пане Осле. Він потрапить охоронити курей. Він навіть спить з відкритими очима.

Осел з задоволенням посміхнувся:

— Так, так! Заець такий самий розумний, як і я: має такі самі довгі вуха. Хай же він і охороняє курник.

Царські вельможі Кінь, Віл, Ведмідь і Вовк не сміли перечити мудрецеві Ослові і на знак згоди закивали головами.

IV

Мудрець Осел закликав до себе Зайця, призначив його вартувим і дав йому такий наказ:

— Ключ від курника завжди тримай при собі. Спи з відкритими очима. І Лиса до курника не підпускай. За добру варту будеш мати щодня свіжу капусту. А тепер покажи свої вуха.

Заець покірливо схилив голову.

— Так, так! Вуха довгі, гарні, розумні! Як у мене! Чи ти часом не осялячого роду?

— Не смію й думати, — скромно відповів Заець, — щоб я міг бути з роду таких великих філософів, як ви, пане Осле!

Осел приємно посміхнувся:

— Отже йди тепер і вартуй!

І Заець почав ревно охороняти курник.

V

Лис як зачує здалека запах курей, то аж млосно робиться йому. Так хочеться курятинки! Слинка йому з уст тече, а ноги самі ведуть до курника.

— Зайчику коханий! Дозволь хоч глянути на курочок.

— Не вільно!

— Дай глянути хоч одним оком.

— Премудрий Осел заборонив. Іди геть! Бо як застукаю ногами, то він зараз прийде сюди.

— Як ні, то й ні! — покірливо каже Лис. — Але понюхати курей здалека не заборониш?

— Понюхай і тікай швидше.

Лис щодня приходив, щоб хоч здалека понюхати курей. І щодня

просив Зайця впустити його до курника. Та дарма. Заець рішуче проганяв його.

VI

Одного разу підбіг Лис до курника задиханий, переляканий.

— Що з тобою, Лисе? — питається Заець. — Куди ти так біжиш?

— Не питай! Не маю часу. Сталася страшна річ! Прощай!

— Стривай! — просить Заець. — Скажи, що сталося?

Лис відсапнувся і — збрехав:

— Царські пси зірвалися з ланцюгів, повибігали з псарні і женуть сюди. По дорозі розривають на шматки ягнят, телят, лошат, лисів, зайців. Чуєш, як гавкають?

Заець прислухався, але нічого не почув.

— Я тікаю в ліс! — говорив Лис. — Може там врятуєся. Раджу й тобі тікати.

І Лис так чкурнув у поле, що тільки його хвіст підскакував над стежкою.

Зайцеві з переляку душа пішла в самі п'ятки. З місця дав він сажневого скоку. І тільки його й бачили в царській столиці.

VII

Ранком другого дня йде Осел до курника, щоб дати царському кухареві кілька курей на обід. Глянув туди, глянув сюди — Зайця ніде нема. Наказав псам шукати його — не знайшли. Хотів відчинити курник, але Заець забрав ключ зі собою. А цар уже зголоднів, домагається курятини.

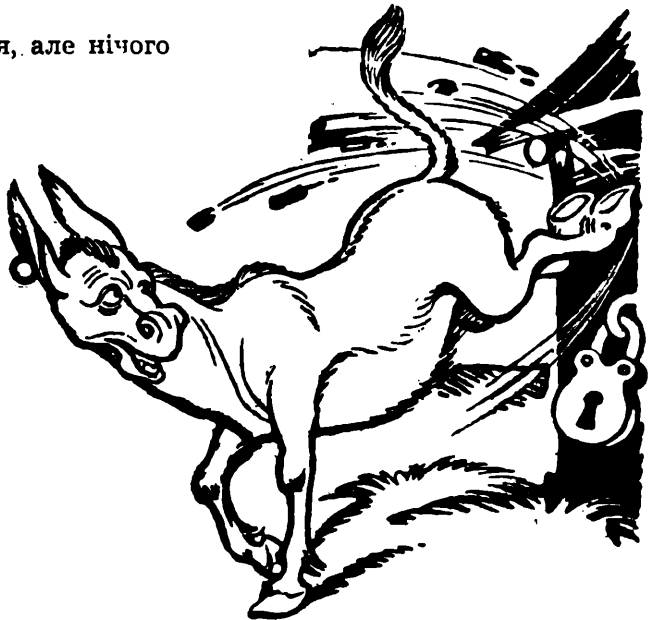
Осел зажурився:

„Що робити? Лев мене самого з'їсть зі злости”.

В Осла аж вуха звисли від розпуки. Раптом бачить: іде Лис. Зрадів Осел і кричить:

— Іди но сюди, дурний Лисе! Чи не бачив ти де Зайця?

— Заець втік.

— Втік? З ключем від курника?

— Сказав, що не вернеться. Обридло йому вартувати біля курника.

— Що ж мені робити? Я зараз мушу мати кілька курей для царя на обід. Порадь мені, як їх дістати з курника?

— Рада одна, наш мудрецю: стань хвостом до стіни курника і бий копитами в дошки, поки не виб'єш в стіні діру. А як виб'єш, тоді я влізу в середину і винесу тобі кілька курей.

— Хоч маєш короткі вуха, але рада твоя мудра. Зараз виб'ю діру.

VIII

Осел обернувся хвостом до стіни і з усіх сил почав гатити в неї копитами. Бив, бив, аж потом обіллявся, аж збіглася на грім його копит юрба звірят.

Дивуються, що мудрець Осел таке дурне діло робить. Але мовчать. Бо коли мудрець б'є копитами, то, значить, так і треба.

А Лис ще й підбадьорює Осла:

— Дужче бий, пане філософе! Дужче!

Кури перелякалися, заметушилися в курнику, закудкудакали.

Від їхнього запаху в Лиса очі горять і слинка тече. Так хочеться йому курятини.

А Осел так запалився до роботи, що вже ні на що не звертає уваги. Б'є та б'є копитами. Врешті — грюкіт, тріскіт, гук, — і курник завалився.

Кури вмить вибігли з курника й розсипалися в усі сторони.

Лис так зареготав, аж лапами за живіт схопився: йому тільки того й треба було, щоб кури розбіглися.

— Лови їх, Лисе! — кричить Осел. — Лови!

— Ловлю! — гукнув Лис і погнав одну Курку просто в ліс.

За хвилинку не стало ні курей, ні Лиса. Він уже снідав собі Куркою в нетрі ліса під кушем.

IX

Звірі, що бачили, як Осел дав Лисові ошукати себе — розвалив курник і випустив усіх курей, — ураз втратили до нього всю пошану. Вони аж лягали від сміху з нього. А деякі навіть побігли до царя Лева й оповіли йому про все, що сталося.

Цар Лев якстій покликав до себе Осла і заревів на нього:

— Дивлячись на твої довгі вуха, я думав, що ти розумна особа, а ти дурніший за Лиса. Геть мені з мого царського двору! Не філософом тобі бути, а свинею пасти.

І вмить пішло по всьому левовому царству, що Осел, хоч і має довгі вуха, але ніякий філософ, а найдурніша тварина. Навіть дурному Лисові дав себе ошукати.

Відтоді про дурних людей почали казати:

— Дурний, як Осел!

А про хитрих людей кажуть:

— Хитрий, як Лис.

Відтоді ж перестали судити про розум з того, які вуха, а судять з того, які вчинки.

Володимир Островський
Малюнки О. Судомори

МІСЯЦЬ - ЛІТУН.

Їздить Марійка по місту трамваєм, а Місяць по небі пішки манджає. Стукнувся в лисину й каже:

— Зажди-но! Придбаю і я машину!

І сталося, дітоньки, так, що Місяць купив старий літак. Сів він у кабіну, пустив у рух машину — фуррр-фуррр-фуррр — поплинув...

Зірки злякались:

— Що за дивний птах ширяє в небесах?

Одна за хмарку сховалась, друга за гору упала, а третя кличе мов без тямі:

— Хочу до мамі!

А Місяць по небі мандрує.

— От мені розкіш! — міркує.

— Зробив вже пів дороги, ні спина не болять, ні ноги. Та

треба десь пристати, роботу розпочати. У вікно подивлюся — отут сидить матуся, — при ліжку хворої дитини сидить всю нічку безупину. Треба зайчиком поскакати, казочку розказати, заколисать дитину, хай мати відпочине.

Він літака на ганку зупинив. Шуму, гуку наробив. Мати як-стій схопилась, хусткою вікно затулила, Місяченька не впустила.

— Під яку ж лиху годину купив я цю машину?

Місяць постояв, посумував. Довго дірки в хустці шукав. Потім літак на вербу закинув, а сам на небо поплинув.

Марійка далі їздить трамваєм, а Місяць по небі пішки манджає.

Т. Білецька

ЛИХО З ЯЗИЧКОМ

Стець побігав по селі,
Змерз у пальці й вушка,
А в тарілці на столі
Вже парус юшка.

Миттю ложку ухопив,
Сьорб одну каплину —
Раптом ротика розкрив:
„Ой, пече! Ой, гину!“

Спарив кінчик язика,
Біль ще й досі чує —
Хто мудріший від Стецька,
Той на юшку дує.

Р. Завадович

Мал. О. Вітик-Войтович

Чудесна тростка

(Казка)

Був собі парубок убогий та й пішов найматися в службу.

Коли зирк — чоловік устрічу.

— Хочеш, сину, наймися до мене!

Хлопець каже:

— Чому б не найнятись? Яка у вас, діду, робота?

— Та робота, сказати б, звичайна: у негасимій печі палити.

От прийшли вони в ліс великий, неказанню сильний і темний. Тихо в лісі: ніщо не шеберхне, ні білка не скочить, ні хрусне хмизинка, ні комар-дударик не

писне. Лиш на галяві піч горбата, роздіннявши закурену пащу, так і паше вогнем та чадом, так і спле — аж жежко дивитись! Коло печі коні, як змії.

Тоді каже той дід до хлопця:

— Ось тобі коні — возити дрова. Годуй їх попелом та вугіллям, та пильнуй, щоб піч не погасла.

Так сказав і пропав, мов здимів.

Став той хлопець возити дрова, та ніяк не надасть, хоч розпадеться: тільки вкине, уже й немає.

Але раз йому кажуть коні:

— Ой, та гірко ж їсти вугілля!

Ти вкоси нам зеленого зілля, а як ми поїмо в охоту, то й за тебе справим роботу.

Він послухав, вкосив їм сіна, — так то перше робив, аж слався, коло тої вогненної прірви, а тепер собі повагом возить і спочине і з люльки пакне, а тим часом піч не вгасає.

От минув уже рік і місяць, коли щось як гуне по лісі, як чварухне, як брязне громом!

Гляне хлопець, а дід коло нього.

— Ось на тобі, каже, цю тростку. На що згадасш, чого захочеш, — помахнеш нею, твое і буде.

Вийшов хлопець на степ широкій та й питає себе на думці:

„Чи не дався я одурити?“

Та, махнувши тросткою, каже:

— Нехай буде овець отара!

Ще не змовив останнього слова, а вже скрізь, куди оком скине, коливаються спина овеці, стугонить незліченний тупіт, заживає пагорки та долини.

Хлопець став, затремтів, як трепітка, ледве-ледве спромігся сказати:

— А тепер хай не буде нічого.

Лиш махнув — і не стало нічого, тільки мгліє далекий згірок та літаючи каня тужить.

От приходять хлопець додому, приносить багаті дарунки, та за тростку не каже ні слова: потаємне орудує нею.

Став він жити маєтно та пишно, став чубунитись та величатись, зажадав собі влади та панства.

Ото й каже колись до мами:

— Візьміть, нене, новеньке убрання та підіть у цареві палати, та просіть молоду царівну, чи не піде за мене заміж.

Мати каже:

— Мій сину милий! Ти що собі в голову вкинув? Та ж тобі царівна — не рівня, не улюбить тебе, не вшанує, до твого умислу не пристане, тільки віку тобі умажить. Візьми собі, сину, селяночку, чепурушку, дбайливицю в хаті, оця тебе буде любити, біля тебе як річенька дзвеніти.

Угнівався син, відказує з серця:

— Добра рада — селючку взяти, неотесану довбню, гергепу, що не вміє ні сісти, ні встати, ані чемної речі зговорити! Ідіть, мамо, сватайте царівну.

Мати зрядилась. Назула на ноги чобітки з зеленого сап'яну, тоді наділа плахту-синітку, поярковим поясом переп'ялась, узяла шовковий очіпок, поверх нього лляну намітку, на плечі біленьку катанку, та й пішла до царського двору.

Приводять її до царівни. Та на неї дивиться згорда:

— А чого вам, госпою, треба?

— Так і так, — відказує жінка, — єсть у мене синок-сокільчик, та такий хорошень — не сказати! Чорнобривий, ставний, як кленочок. Ще й до того багатий кріпко. Чи підете заміж за нього?

Відказала красуня-царівна:

— Чому б не піти, як хороший?

Тільки, знаєте що, бабусю: нехай син ваш поставить до завтра отакий двірок, як у мене, а тоді щоб од мене до нього золотий місток простелився, а на тому містку, обабіч, коли будемо йти вінчатись, нехай яблуні процвітають, а як станем вертатись додому, щоб і яблука вже поспіли. Під мостом нехай море плеще, а на морі кажкає качка.

Вернулася мати додому.

— Ей, дитинко, не буде діла! Там такого вона загадала, що ти і до віку не вдієш.

А син каже:

— Дарма, не журіться.

От опівночі взяв ту тростку, помахнув — і все учинилось, як жадала собі царівна: став двірок такий, як у неї, або й кращий; прослався місточок, сам золотий, а поруччя срібне; по-обабіч того місточка грають яблуні цвітом рожевим, під мостом хлюпоцеться море, і на морі кажкає качка.

Де взялися лакеї, карети, сів він вранці, поїхав до неї, а вона вже жде його, плаче, що приходитьсь йти за нерівню.

Та проте, нічого, звінчалась.

От живуть вони місяць і другий. Він кохає її, милує, та так то вже хорошенько водить!

А вона умисляє лихо. Почала пригортатись до нього, щоб сказав їй, чим він чаклує.

Він сміється:

— Покинь ці речі, — мене лєстками не підійдеш.

Та вона, мов куночка тая, коло

нього в'ється, голубить, припадає, ластиться, просить то любощами, то словами, — не устояв він і признався.

— Оцією тросткою, — каже.

От вона й викрала тростку.

Вийшла в двір, помахнула нею ще й промовила люте слово:

— Заклинаю та й проклинаю, нехай зйдуть із блеску-світа і двірок і сад коло нього, а мій чоловік осоружний хай загине повільно смертю, замурований в стовп камінний!

— Як сказала, то так і сталось.

Зникло все, лиш бур'ян зостався, дике поле, земля саморосла, та мурований стовп над нею. А в стовпу, наче кіл у горожі, нерушимо стоїть хазяїн — ледве видно уста та очі. Стоїть він та кається гірко:

— Язиче, язиче! Лихо тебе миче! Як прийшло махом, так пішло прахом.

Тоді сіла царівна в карету та й поїхала знов до батька, а з маєтку її чоловіка тільки кіт лишився та коник.

Кіт негайно югнув по сусідах, де хліба накрав, а де м'яса, доліз до хазяїна, каже:

— Не журіться, я й ще добуду.

А той крізь сльози:

— Мій котику вірний! Ти достань мені тую тростку, що я нею владав на волі, от тоді в мене хвалений будеш.

Кіт відказує:

— Лиш не плачте!

Перебіг до коня та й каже:

— Їдьмо, коню, в царівнине царство чудесної тростки добувати, із стовпа хазяїна визволяти!

Бистрий кіт — та й кінь не плохута; — так і кинувся:

— Гайда! Їдьмо!

Кіт йому зараз плиг на спину та й помчали — не можна швидше!

Як прискочили в друге царство, кіт давай там мишей давити. Давить поспіль, усіх без розбору, аж набрів на їхнього князя. Той благає:

— Котику-брате, бери що хочеш, даруй душею!

Кіт і каже:

— Добудь мені тростку із рук царівни, то будеш жити, а як ні — погублю з потомком!

Тоді мишачий князь як свисне!

Пригромило мишей, мов війська, сунуть плавом, що ніде й ступити.

Стали гризти в палатах мури, і ось наймудріше мишатко пролізло в покій до царівни.

У покої високо й чисто; посередині ліжко кедрове, а на ліжку під синім атласом, тихо спить молода царівна, а ту тросточку в рот поклала.

Як угледіла тее миша, зараз нишком підкралась до рота, устромила її хвостика в ніздрі, та й ну лоскотати злегенька!

То царівна як чхне спросоня — так і випала тростка з рота.

Миша за неї та хода звідти.

Оддала свою здобич котіві, кіт на коника та й помчав. Як примчали в своє посілля, кіт поліз по стовпові, глянув, а хазяїн ледве що дише. Кіт оддав йому тростку. Узяв він, помахнув нею, мовив тихо:

— Нехай буде усе, як перше, — і двіроч і сад коло нього, а цей стовп розсиплеться в порошок; а царівна стане край мене.

Як сказав він, так і вчинилось:

стовп розсипався, в'язень вийшов, коли зирк — аж тут і царівна.

— А, голубко, то так ти дієш? Ну, не доки мені терпіти!

І звелів її кинути в прірву.

Сам узяв собі іншу дружину: жили вони довго й щасливо і той кіт коло них, і коник.

Аж доспіло три яблука красних: одне мені, друге теж мені, третє тому, хто збав казку.

В. Свідзінський

У ЗИМОВУ ПОРУ

Є хтось, хто все надворі —
У добру й злу погоду;
Хто і в зимову пору
П'є просто з річки воду.

В снігах біліє поле,
Стоять стрункі смерічки —
Там бистру сарну олень
Стрічає коло річки.

Ріккі-Тіккі-Таві

II

— Тепер ще б впоратися з Нагаїною, але вона, мабуть, буде страшніша за п'ять Нагів, до того ж не знати ще, коли виведуться їх дітиська з яєць, що про них говорила гадюка. Ну, тепер піду, побачуся з Дарзі, — говорив сам до себе Ріккі-Тіккі-Таві.

Не чекаючи снідання, Ріккі побіг до тернового куща, на якому птах-кравець Дарзі заспівав на весь свій голос переможну пісню.

— Наг загинув... Наг умер... умер! — співав Дарзі.

— На купі сміття за стайнею оплакує Нага, о, великий і славний Ріккі-Тіккі з білими зубами.

— Кинь ти розмову про мої білі зуби! Не чув, де вона знесла яєчка?

— На грядці з динями, в тім кінці, який підходить до муру і де сонце світить майже весь день. Вона знесла їх там три неділі тому.

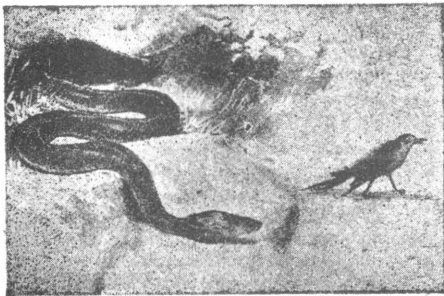
— І ти забув мені про це сказати, нездаро? То близько від стіни, кажеш?

— Ріккі-Тіккі, хіба ти збираєшся з'їсти гадючі яйця?

— Не зовсім! Ні, Дарзі, та коли в тебе є бодай крихта розуму, лети на конюшню... і вдавай, що тобі хтось підбив одно крило. Нехай гадюка лізе за тобою аж сюди. Бо я хочу піти на грядку з динями, а вона могла б мене там побачити.

Дарзі був справді невеликого розуму. В його голові могла вміститися зразу тільки одна думка і, лише знаючи, що і в гадюки родяться діти з яєць, як і в птиць, він спершу подумав, що з'їдати ті яйця — погана річ. Та його жінка була розумна птиця. Вона знала, що з яєць кобри виляжуться молоді гадюки, тому наказала мужеві гріти молодих у гнізді й оспівувати славу Ріккі, а сама вилетіла з гнізда. Вона ж з виду зовсім була подібна до свого чоловіка.

І жінка Дарзі, птаха-кравця, взялася підлітати перед Нагаїною й кричати: „Ой, хтось під-

бив мені крило! Хлопчище з того дому кинув на мене каменем і перебив крило надвоє". І вона почала розпучливо бити крильцями.

Нагаїна підняла голову й прошипіла:

— Ти попередила Ріккі-Тіккі, коли я хотіла вбити його. Ну, справді ти вибрала погане місце, щоб окалічитись.

І гадюка рушила по землі за птицею.

Ріккі-Тіккі як почув, що вони йдуть доріжкою від конюшень, кинувся бігти на грядку з динями. Там, на теплій підстилці над динями він знайшов двадцять п'ять ячок. Вони були величною в курячі яйця, лише замість шкаралупи мали білувату шкіру. Нагаїна заховала їх дуже майстерно.

— Ну, я наспів якраз своєчасно, — шепнув сам до себе Ріккі-Тіккі, бо побачив, що під шкіркою сидять уже готові гаденята, а знав, що як тільки вилупляться з яйця, то вже можуть убити чоловіка й мунгоса.

Він почав відгризати вершки яєць і настирливо розтоптувати молодих кобренят. Так по черзі зробив з усіма, вертаючись до розтоптаного яйця по кілька разів, щоб упевнитися, чи справді вигубив усе гадюче насіння. Коли вже лишилося тільки троє яєць і Ріккі-Тіккі з усмішкою забрався й до них, нагло над собою почув крик жінки птаха Дарзі.

— Ріккі-Тіккі! — кричала вона. — Я привела Нагаїну аж під дім, а вона вийшла на веранду й... Ой, поспішай, бо в неї щось погане на думці!

Ріккі розбив ще двоє яєць, зліз із грядки динь з третім у зубах і, скільки було сил, побіг у напрямку веранди. Тедді, його мати й батько сиділи при сніданку, та Ріккі зазримітив, що вони не їли. Сиділи бліді і наче закам'янілі. Нагаїна лежала скручена в клубок біля стільця Тедді, біля босих ніг хлопчика й колихалася, співаючи собі переможну пісню.

Тедді сидів, дивлячись уважно на батька, а батько зміг тільки шепнути: „Тедді, не рухайся! Сиди тихенько, Тедді!“

В ту хвилину підбіг Ріккі й крикнув:

— Обернись, Нагаїно, обернись, будемо битися!

— На все прийде час, — сказала холодно Нагаїна, не рушаючися з місця й не зводячи очей з дитини. — Потім я порухуюся і з тобою! Поглянь на своїх приятелів, Ріккі-Тіккі. Вони бояться. Вони не сміють рухнутися, а коли ти підійдеш бодай на крок ближче, я кинуся на цього хлопця.

— Ти краще поглянь на свої яєчка! — сказав Ріккі. — Підди туди на грядку під мур і поглянь, Нагаїно, чи їм чого не сталося.

Велика гадюка тепер трохи повернулася й побачила яйце, що лежало на веранді, перед мунґосом.

— Ах! — зашипіла гадюка, — віддай! Віддай мені! —

Ріккі-Тіккі розставив ноги над яйцем, а його очі почервоніли. Він ще дратував гадюку:

— Яка ціна яйцю гадини? Яка ціна молодій кобрі, молодій королівській кобрі?

Нагаїна обернулася цілком до Ріккі-Тіккі, забувши про все на світі в журбі за своїх молодих, і тоді Ріккі побачив, як Теддін батько скоро вхопив хлопця за плече й шасливо переніс його через стіл. Тепер гадюка вже не могла дістатися до хлопця.

Нагаїна також побачила це. Тим часом її останнє яйце лежало між лапками мунґоса.

— Віддай мені яйце, Ріккі-Тіккі! — засичала. — Віддай мені останнє яйце! Віддай, тоді я піду й ніколи вже тут не покажуся, — промовила вона, звисивши голову.

— Так, ти підеш і не покажешся, — сказав твердо Ріккі, — бо ти підеш на купу сміття до свого Нага. Бийся, вдово! Високий чоловік пішов за рушницею! Бийся!

Ріккі-Тіккі скакав навколо Нагаїни, стараючися оминати її напад. Його маленькі очка горіли, як розжарені вуглики. Нагаїна стряслася й скочила на нього. Ріккі скакав то взад, то вперед. Кобра кидалася на нього кілька разів. Та за кожним разом мунґос ухилявся, а вона грімко вдаряла головою в кам'яну долівку веранди, а потім знову їжилася, як пружина в годиннику.

Нарешті в той мент, коли Ріккі глибоко зітхнув, гадюка схопила яйце в рот, повернулася на сходи і стрілою втікла по доріжці в сад. Ріккі-Тіккі за нею. Ріккі знав, що йому треба дігнати її, бо інакше прийдеться починати все спочатку.

Нагаїна поповзла просто в високу траву під терновими кущами, і Ріккі почув на бігу дурну пісню Дарзі, що ще не скінчив прославляти його перемоги.

Але жінка Дарзі була розумніша. Вона вилетіла з гнізда, коли гадина пробігала повз нього, і почала бити крильцями над головою Нагаїни. Якби муж був поміг їй, то вони були б заставили Нагаїну завернути назад, та тепер Нагаїна тільки опусти-

ла голову й сунулась вперед. Але хвилева затримка допомогла мунґосові дігнати її й коли гадина кинулася в щурячу діру, де колись жила з Наґом, малі, білі зубки мунґоса вціпилися в її хвіст і він пішов під землю разом з нею. Треба знати, що мало який мунґос, хоча б і який мудрий та досвідчений, зважився піти за коброю в її нору.

— Уже кінець прийшов для Ріккі-Тіккі! Треба заспівати похоронну пісню в його честь. Хоробрий Ріккі-Тіккі вмер, бо ж Наґаїна певно вб'є його там глибоко в норі під землею!

І Дарзі заспівав дуже жалібну пісню під вражінням сумної хвилини. І саме в найжалісливішому місці пісні трава знову захиталася й з норі поволі виліз Ріккі-Тіккі, весь у грязюці, облизуючи вуса. Дарзі легко крикнув і перервав свою пісню. Ріккі-Тіккі обтряс пил із своєї шерсти й чхнув.

— Скінчене! — сказав він утомлено. — Вдова вже не вийде ніколи з норі!

Червоні муравлі в стеблах трави почули його слова й один за одним почали збігати вниз, поглянути, чи правду говорить мунґос.

А Ріккі-Тіккі згорнувся в клубок і тутже в траві заснув. Спав дуже довго, бо сильно натомився в той день.

— Ну, — промовив він, збудившись, — тепер піду в дім. Скажи, Дарзі, Ковалеві про те, що сталося, нехай оповістить увесь сад, що Наґаїна мертва.

Коваль — це птиця, що видає голос, подібний до ударів молотка по мідяному горшку, тому в індійських садах вважають її окличником, що проголошує всім новини.

Коли Ріккі-Тіккі йшов поволі доріжкою, почув грімкі оклики Коваля: Дінґ-донґ-ток! Наґ умер — донґ! Наґаїна вмерла — дінґ! Дінґ-донґ-ток!

На цю вістку всі птахи в саду радісно защебетали, а жаби заквакали, бо обі гадюки їли жаб і птахів.

Коли Ріккі прийшов у дім, Тедді, його мати і батько вийшли йому назустріч і майже плакали над ним, а вечером він так наївся, що вже не міг більше, і на плечах Тедді рушив у спальню, де Теддієва мати побачила його, коли пізно вночі прийшла подивитися на сина.

— Він урятував життя нам і нашому Тедді! — сказала вона до чоловіка. — Подумай собі, він урятував нам всім життя.

Ріккі пробудився й схопився, бо мунґоси сплять дуже чуйно.

— О, це ви? — сказав він. — Чого ви такі зворушені? Всі кобри згинули, а хоча б і не згинули, то я тут є!

(Кінець)

Редіард Кіплінґ

ПІСНЯ „ЛАСТІВОК”

(співати на мелодію: „І шумить, і гуде...”)

Роева в нас мала,
Але писарка важна,
Ми ввічливі, говірливі
І ні трохи не сварливі.

А як сходили в нас,
То приходимо на час,
Слухаємо всього пильно,
Бо забути нам не вільно.

Як прогулянка в нас,
То чвалаємо всі враз,
Хоч наплечники в нас повні,
Ми вертаємся голодні.

Любим сонце і гай,
Ліс і поле і ручай,
Бо готові в нас сандали
До мандрівки і забави.

Уложив рій пластових новачок
„Ластівка” в Пфаркірхені.

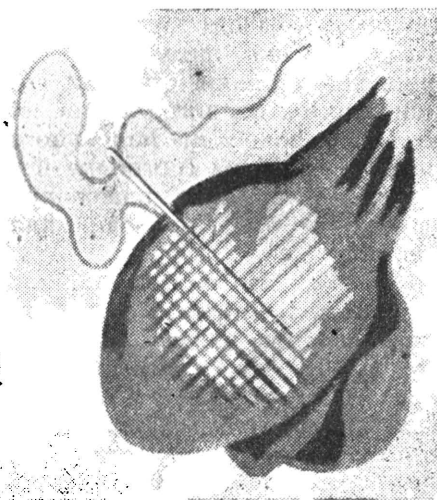
• Ми є рій „Ластівок”,
Веселеньких новачок,
Все готові в нас сандали
До мандрівки і забави.

ЗРОБИМО САМІ

„Діра в панчосі?” О, це для Галі ніякий клопіт. Вона має вже власну коробку з голками, нитками, ножичками. Виймає, що потрібне, насунула панчошу на ложку і вже перетягає голкою нитку в густу, рівну сіточку. Зовсім, як мама! І вже діра зашита, — „зацірована” і вже панчоха на нозі.

А бачили б ви, як вишиває Галля! Її вишивана скатерть була на таборовій виставці, і всі казали, що скатерть дуже гарна.

Не даром наша Галля пластова новачка, ще й роева!

ДІТИ-ГЕРОЇ

Було це влітку минулого, 1947 року у Сінсінеті, в Канаді, де живе багато наших братів-українців.

Одна мати пішла до міста, щоб дещо купити. Дома залишила вона старшого сина чотирьох років, дочку трьох років та наймолодшого сина, що йому було тільки один рік та два місяці.

І от, у цей час, як не було матері вдома, а діти сиділи в хаті, трапилася жахлива пригода: загорівся будинок. Страшна це річ не лише для дітей, а й для дорослих!

— Що робити?!.. Маленькі серденька двох старших діток злякано й тривожно забилися... Ой, що ж його робити?!...

Та вони не розгубилися і не поховалися під ліжко чи до шафи, як це іноді, на біду собі, роблять у таких випадках злякані діти. Вони й не повтікали самі і не покинули свого найменшого братика серед вогню і диму, де він загинув би. Навпаки, старший чотирирічний хлопчик ухопив на руки свого зовсім ще маленького братика, трирічна сестричка йому допомогла, і вони вдвох, хоч і тяжко їм було, винесли маля надвір.

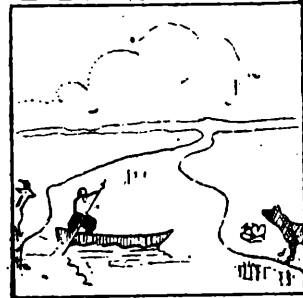
Коли вогнева сторожа прибула на місце пожежі, щоб рятувати, — будинок вже палав, охоплений вогнем... Та пожежники побачили, що діти вже надворі й у безпеці. Тих малих дітей врятувала їхня сміливість та братня любов.

С. Митрусь

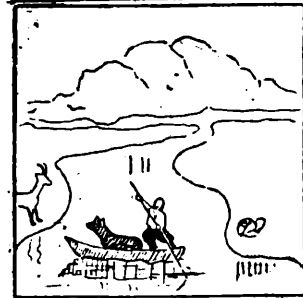
1

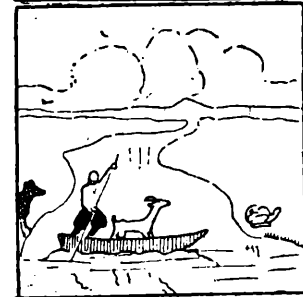
2

3

4

Був собі чоловік. Мав козу, головку капусти та вовка. Треба було чоловікові перевезти їх через ріку. Був і човен.

Але біда! До човна чоловік міг взяти з собою тільки одну річ: або козу, або капусту, або вовка. Більше не можна, бо човен затонує би.

Друга біда! Без чоловіка коза з'їла б капусту, а вовк роздер би козу.

Що тут робити? Як перевезти?

Станув чоловік над берегом ріки та й думає:

— Поїду з вовком, коза з'їсть капусту.

— Поїду з капустою, вовк з'їсть козу.

— Поїду з козою... Добре! Вовк капусти не з'їсть!

— Але що далі?!

— Привезу до кози вовка, вовк з'їсть козу.

— Привезу до кози капусту, коза з'їсть капусту.

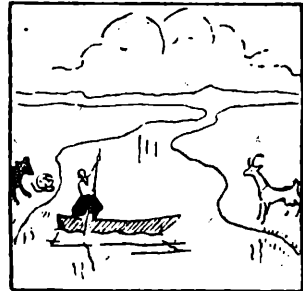
Скажіть, люди добрі, що робити?

Надійшов мудрий школярник. Подумав, подумав — і зробив такий плян:

5

6

7

8

Розгадаймо

ЩО ЦЕ Є?

Іде, їде віз,
Хоч нема коліс —
Із горба без коней лине
І без пари й без бензини.
І не авто й не літак,
А снігами мчиться так,
Що, як піде викрутасом,
То і цапки стане часом,
А вельможних
Подорожніх
Поскидає в рів у сніг —
Не на лихо, а на сміх!
— Мудреці, не відкладайте,
Що за віз це, відгадайте.

Р. 3.

П'ять теплих дірок —
П'ять темних комірок,
В них у зимові дні
Влізуть п'ять синів?

ЗАГАДКОВЕ МОВНЕ ПИТАННЯ

Чого багато має болото, менше
має озеро, ще менше — море
і зовсім не має того річка?

Розгадки загадок, поміщених у „Малих Друзях“ Ч. 5—6.: Хрестиківка:
1. Дактиль, 2. Новак, 3. Вітер, 4. Оса, 5. Крути, 6. Краще, 7. Кочегар. Початкові букви дають слово: Дністер. Народні загадки: 1. Язык (за білими зубами). 2. Очі. 3. Книжка. 4. Риба. 5. Цибуля.

ЦІКАВА ЗАДАЧА

Прилетіли горобці та й ну сидати на стовпці! Як сів кожен горобець та на один стовпець, то для одного горобця не вистачило стовпця. Тоді сіло по два горобці на кожному стовпці, та цього разу один із стовпців лишився без горобців...

Скільки ж то було горобців і скільки стовпців?

ЩО ТУТ НАПИСАНО?

Ч-р-з п-п-в-л-з-

Ск-к-л- б-гц-м к-з-

Т- вг-р-, т- вд-л-н-,

Т- в р-ж-, т- в к-л-н-.

Перепишіть це. Переписуючи, замість рисочок вставте голосні літери, щоб вийшли зрозумілі слова, і відтворіть цілий віршик Богдана Лепкого.

подав С. Митрусь

„МАЛІ ДРУЗІ“, додаток до „Нашого Життя“ для дітей молодшого і середнього віку. — Ч. 7. Грудень 1947. — Редагує колегія Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. — Адреса: „Малі Друзі“, Augsburg 3, Silcherstr. 14.

Authorized by EUCOM Hq. Civil Affairs Division 14. July 1947 Authorization A. G. 383. 7 GEC-AGO.
Editor: Pawlo Kotowycz. — Druck: Holzmann, Bad Wörishofen.